

NIE DAJ SIĘ ZŁAPAĆ W SIECI

MOWA NIENAWIŚCI

scenariusz zajęć warsztatowych

Zagadnienia: mowa nienawiści, niechciane i nieodpowiednie treści w sieci prezentujące m.in. przemoc, pornografię; rasizm i ksenofobię; nawołujące do popełnienia przestępstw; zachęcające do prostytucji lub hazardu, promujące narkotyki oraz inne używki, elementy psychomanipulacji jak np. namawiające do przystąpienia do sekty, treści propagujące anoreksję i bulimię, zachęcające do popełnienia samobójstwa, itp.

Poszczególne bloki warsztatowe rozpoczynane są tzw. lodołamaczami, ćwiczeniami, które rozgrzewają grupę do pracy, wprawiają w lepszy nastrój i gotowość.

Przed uruchomieniem zajęć prowadzący wspólnie z uczestnikami ustala zasady pracy – słuchamy się wzajemnie, nie wyśmiewamy się z nikogo, każdy ma prawo wyrazić swoje zdanie, ale tak by nie zranić tym innych itp.

BLOK 1

LODOŁAMACZ

Dzielimy grupę na dwie mniejsze. Stają naprzeciwko siebie, po środku wieszamy koc – najlepiej jeśli trzymają go uczestniczki/cy. Po dwóch stronach koca stają osoby z przeciwnych grup. Gdy koc opada należy jak najszybciej wypowiedzieć imię osoby stojącej po drugiej stronie. Wygrywa drużyna, która częściej będzie wypowiadała imię jako pierwsza.

WOLNOŚĆ SŁOWA I JEJ GRANICE

Uczestnicy w tej części zajęć zapoznają się z podstawowymi podjęciami, których znajomość i dogłębne zrozumienie jest niezbędne do udziału w kolejnych blokach.

Terminy: wolność słowa, granice wolności słowa, cenzura, antysemityzm, ksenofobia, dyskryminacja, nacjonalizm, mowa nienawiści, uprzedzenia, tolerancja

ĆWICZENIE - fotografie¹

Prowadzący dzieli grupę na kilka 2 -3 osobowych zespołów i rozdaje zdjęcia dotyczące cenzury i wolności słowa. Prosi zespoły o omówienie zdjęć.

MATERIAŁY: fotografie przedstawiające skojarzenia związane z wolnością słowa, cenzurą

Przykładowe zdjęcie:

Pytania pomocnicze do zdjęć: co widzisz na zdjęciu, jak odczytujesz jego przekaz, co jest ważnym elementem na tym zdjęciu, jakie to zdjęcie budzi w tobie emocje/odczucia/skojarzenia.

ĆWICZENIE – definicja wolności słowa

Co to jest wolność słowa?

Uczestnicy w grupach przygotowują własne definicje wolności słowa, zapisują je na dużych kartkach. Definicje mogą być zapisane hasłowo. Uczestniczki/cy kładą wszystkie na podłodze. Następuje ich omówienie.

Grupa tworzy definicję wolności słowa.

Istotne elementy definiowania pojęcia:

- prawo do publicznego wyrażania własnego zdania oraz poglądów,
- uznanie, że to prawo powinno to być poszanowane przez innych i że inni też mają prawo do wyrażania własnych poglądów.
 - wolność słowa jest fundamentem państwa demokratycznego
 - wolność słowa nie jest absolutna

MATERIAŁY: kartki, flamastry

Granice wolności słowa

¹ Ćwiczenia dotyczące WOLNOŚCI SŁOWA są inspirowane scenariuszem M.Mazur-Rafał, M.Szarota pt. Wolność słowa

Czy wolność słowa powinna mieć ograniczenia? Jakie? – rozmowa

Ograniczenia wolności słowa wg. prawa – konstytucja, kodeks karny (najważniejsze elementy):

- znieważanie prezydenta i innych organów konstytucyjnych;
- zaprzeczanie publicznie i wbrew faktom zbrodniom nazistowskim, komunistycznym oraz innym zbrodniom przeciw pokojowi, ludzkości oraz zbrodniom wojennym;
- propagowanie faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju, nawoływanie do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych
- rozpowszechnianie, produkcja, utrwalanie, sprowadzanie, nabywanie, przechowywanie, posiadanie, prezentowanie itp. treści faszystowskich i propagujących totalitaryzm
- zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu, komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa;
- pomówienie – „kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”
- znieważenie – „kto znieważa inną osobę w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do osoby tej dotarła, podlega grzywnie albo karze ograniczeni wolności”.
- publiczne znieważenie grupy ludności lub osoby z powodu jej przynależności narodowościowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub naruszenie nietykalności cielesnej z takich powodów.

Po wprowadzeniu uczestniczek/ków w temat dzielimy grupę na dwie części. Jedna prezentować ma stanowisko za ograniczaniem wolności słowa – druga ma być przeciw. Po krótkiej debacie można odwrócić role i zmienić zadania grupom. Na koniec wspólnie podsumowujemy ćwiczenie, omawiamy przedstawione argumenty.

MOWA NIENAWIŚCI

ĆWICZENIE - przekraczanie granic wolności słowa i mowa nienawiści

Prowadzący rozdaje zdjęcia i przykłady wypowiedzi – prosi uczestniczki/ków o ich skomentowanie w kontekście omawianych zagadnień – wolności i granic wolności słowa.

Przykłady:

Homoseksualiści powinni w sejmie siedzieć w ostatniej ławie.

Facet w spódnicy nie może oddawać krwi.

Muzułmanie są jak wrzód, który należy wyciąć zanim ulegnie zwyrodnieniu.

Zatrudnianie osób, które są zadeklarowanymi homoseksualistami i prezentują swój światopogląd młodzieży nie powinno być dopuszczalne również w szkole publicznej

Tęczą to symbol pedałów.

Trzeba wywalić z Europy wszystkich szkodliwych kolorowych.

Nie będę mieszkać pod jednym dachem z Cyganem.

Murzyni śmierdzą i roznoszą zarazki.

Podane przez prowadzącego przykłady (zdjęcia, wypowiedzi) to także mowa nienawiści.

MATERIAŁY: zdjęcia, zdania

Przykładowe zdjęcia:

MOWA NIENAWIŚCI obejmuje wszelkie formy ekspresji, które szerzą, propagują czy usprawiedliwiają nienawiść rasową, ksenofobię, antysemityzm oraz inne formy nienawiści bazujące na nietolerancji m.in.: nietolerancję wyrażającą się w agresywnym nacjonalizmie i etnocentryzmie, dyskryminację i wrogość wobec mniejszości, imigrantów i ludzi o imigranckim pochodzeniu. (definicja Rady Eduropy)

ĆWICZENIE – TOLERANCJA

Uczestnicy otrzymują kartki, na których jest napisane kim są w ćwiczeniu. Przykładowo:

- 16 letni homoseksualista
- 30 letnia modelka z wirusem HIV
- 40 letni zdrowy Arab
- 50 Francuz chory na raka
- 20 letni, biały Europejczyk
-

Prowadzący ustawia wszystkich na linii startu, wyznacza linię mety. Następnie odczytuje pytania. Jeśli odpowiedź uczestników brzmi tak – robią dwa kroki do przodu, jeśli nie są pewne – tak lub nie – robią jeden krok, jeśli zdecydowanie nie – stoją w miejscu.

Pytania dla prowadzącego: czy osoba ta może wejść bez problemu do każdej dyskoteki, czy osoba ta ma prawo mieć dziecko, czy osoba ta może bezpiecznie wracać sama do domu itp.

Grupa omawia rezultaty ćwiczenia.

ĆWICZENIE - komiks

Prowadzący rozdaje młodzieży kartki z hasłami. Prócz haseł na kartkach są również naszkicowane postaci i chmurki, w które należy wpisać zdania, słowa, które będą wyrazem poniższych znaczeń. (Młodzież pracuje w dwuosobowych zespołach).

- nienawiść rasowa
- ksenofobia
- antysemityzm
- dyskryminacja
- wrogość wobec mniejszości seksualnych
- wrogość wobec imigrantów
- nacjonalizm

Prowadzący pomaga uczestnikom w wykonaniu zadania.

Młodzież prezentuje swoje prace. W ten sposób grupa zapoznaje się ze wszystkimi zagadnieniami.

MATERIAŁY: znaczenia – mowa nienawiści, komiksy do uzupełnienia (komiksy znajdują się w dołączonej do scenariusza prezentacji)

Prowadzący pyta czy młodzież spotyka się takimi przekazami w Internecie? Czy dostrzegła w nich wcześniej coś niewłaściwego? Jakie ma zdanie o tych przekazach.

ĆWICZENIE – co czują atakowani?

Ćwiczenie opiera się na wcześniej przygotowanych przez uczestników „komiksach”. Prowadzący prosi aby uczestnicy wypisali na tablicy co czuć mogą osoby, które są dyskryminowane, narażone na ksenofobię, wrogość itp.

BLOK 2

LODOŁAMACZ

Każdy uczestnik/uczestniczka mówi swoje imię i uzupełnia je przymiotnikiem zaczynającym się na tę samą literę co imię np. Ambitna Agnieszka, Kreatywna Kasia...

DOŚWADCZANIE

ĆWICZENIE – powiem co o tobie myślę...

Prowadzący dzieli uczestników/czki na dwie grupy. Grupy siadają naprzeciwko siebie w dwóch rzędach. Każdy uczestnik otrzymuje dwie małe karteczki. Na jednej karteczce jest polecenie, druga ma zostać uzupełniona przez uczestnika/czkę. Treści, które młodzież będzie zapisywała mają być kierowane do rówieśniczki/ka.

Polecenia na karteczkach – grupa 1

1. Powiedz komplement koledze/koleżance
2. Pochwal kolegę/koleżankę
3. Powiedz coś dobrego o koledze/koleżance
4. Zwróć uwagę na doskonały wygląd kolegi/koleżanki
5. Doceń właściwą postawę kolegi/koleżanki
6. Powiedz coś miłego o koledze/koleżance

Polecenia na karteczkach – grupa 2

1. Powiedz koledze/koleżance coś przykrego
2. Obraż kolegę/koleżankę
3. Powiedz koledze/koleżance coś niedobrego o jej/jego wyglądzie
4. Powiedz koledze/koleżance coś co sprawi, że poczuje się poniżony/a
5. Powiedz koledze/koleżance coś złego co inni myślą na jej/jego temat, co sprawi, że będzie mu przykro
6. Powiedz koledze/koleżance coś co postawi go/ją w złym świetle.

Prowadzący zbiera zapisane przez uczestników/czki karteczki i przekazuje wiadomości z grupy 1 do grupy 2 i odwrotnie.

Prosi jednocześnie, żeby uczestniczki/cy nie komentowali niczego. Ćwiczenie wykonywane jest w całkowitej ciszy. Następnie prowadzący ponawia zadanie. Ponownie polecenia pozytywnego przekazu kieruje do grupy 1, negatywnego do grupy 2.

Ćwiczenie można powtórzyć do 3 razy.

Prowadzący pyta uczestników/czki o ich odczucia. Omawia ćwiczenie z grupą. Prosi o zawieszenie na tablicy kartek, które otrzymali.

Uczestniczki/cy czytają całość z tablicy. Prowadzący prosi, żeby sobie teraz wyobrazili, że ta tablica jest np. profilem facebookowym. Jakie zdaniem młodzieży konsekwencje mogą wynikać z tego typu wpisów?

MATERIAŁY: karteczki, długopisy, taśma klejąca lub guma do przyklejenia kartek na tablicy

ĆWICZENIE – dopisz zakończenie

Prowadzący prosi uczestników/czki żeby dobrali się w pary. Każda para dostaje historyjkę odnoszącą się do różnych zachowań w sieci związanych z mową nienawiści. Zadaniem par jest dopisać zakończenie do opowieści.

1.

Ania od niedawna zamieszkała w nowej miejscowości. Przeprowadziła się do niej razem z mamą po tym jak jej rodzice wzięli rozwód. Ania jest nieśmiała i czuje się niepewnie w nowej grupie rówieśników, którą poznała w szkole. Dość szybko jednak trafia do grona ich znajomych na facebooku. Szperając po sieci dociera do grupy stworzonej przez kolegów z klasy. Grupa zatytułowana jest NOWA. Czyta wpisy: „dziwna taka w ogóle się nie odzywa”, „jak byś tak wyglądała też byś trzymała gębę na kłódkę – hehe”, „jakaś przymulona jest... widziałas jakie nosi ciuchy, z poprzedniej epoki chyba”, „albo ma je po prababci”, „taaaa... wygryzione przez mole”, „sama jest mołem... hehehe”.

2.

Marcin znajduje na swojej tablicy anonimową wiadomość – „wszyscy geje są frajerami”. Nie miał nigdy specjalnie dobrych relacji z kolegami z klasy, ale nikt nigdy oficjalnie nie nazwał go gejem. W pierwszej chwili myśli, że to jakaś pomyłka. Kasuje wiadomość. Po pewnym czasie pojawia się kolejna – „geje do gazu”, a potem następne o podobnej treści. Są wulgarne. Marcin blokuje dostęp do swojej tablicy. Zaczyna wówczas otrzymywać wiadomości na swoją skrzynkę z podobnymi treściami.

3.

Dziewczyny nagrały filmik w szatni przed lekcją w-f. Na filmiku jest Natalia (dość otyła koleżanka). Widać jak próbuje wciągnąć nieco przyciasne rajstopy. Siłuje się z nimi. Filmik trafia do Internetu. Przekazują go sobie wszyscy koledzy i koleżanki z klasy. Pod filmikiem są komentarze, w których wyśmiewają się z Natalii.

Po wypełnieniu zadania uczestniczki/cy przedstawiają swoje historie i ich zakończenia. Wyjaśniają dlaczego ich historie zakończyły się w ten sposób. Jeśli historie mają negatywne zakończenia prowadzący prosi by grupa zastanowiła się czy dana historia mogłaby się skończyć inaczej i jak tego dokonać?

MATERIAŁY: kartki z historyjkami, długopisy

ĆWICZENIE – kodeks

Prowadzący wspólnie z młodzieżą podsumowuje dotychczasową pracę warsztatową. Prosi uczestników/czki, aby na podstawie zdobytych w czasie zajęć informacji, wniosków stworzyli wspólnie kodeks przestrzegający przed niewłaściwymi zachowaniami i postawami w sieci.

Kodeks zostaje spisany na dużej kartce. Uczestnicy/czki rysują również symbole, sytuacje itp. Ma to być praca „wizualna”.

MATERIAŁY: duży papier, flamastry, kredki, farby

BLOK 3

LODOŁAMACZ - LODOŁAMACZ

BINGO – wszyscy uczestnicy/czki otrzymują kartki z pytaniami – jakie masz hobby, jaki lubisz kolor, czy masz rodzeństwo, ulubione zwierzę itp. – ilość pytań powinna być równa ilości uczestników/czek. Każdy musi zadać jedno pytanie jednej osobie. Kto pierwszy wypełni swoją kartkę krzyczy BINGO. Zadanie trwa tak długo, aż wszyscy uczestnicy będą mieli wypełnione ankiety.

GROŹNY BAŁAGAN W SIECI

ĆWICZENIE – losowanie

Prowadzący rozkłada przed młodzieżą liczne karteczki, na których zapisuje różne treści, na które można wpaść w internecie. Prosi uczestników/czki by właściwie pogrupowali je i poukładali w odpowiednich tabelkach – ćwiczenie można wykonać na podłodze.

Przykładowe treści na kartach:

jak popełnić samobójstwo; seksowne 16-latki; historia zdobywania księżycy; najpiękniejsze miejsca na Ziemi, nowości motoryzacyjne; jak być chudą; dopalacze... i inne.

Dodatkowo w ćwiczeniu można użyć różne fotografie, rysunki prezentujące mowę nienawiści lub zachęcające do podejmowania ryzykownych zachowań.

Uczestnicy/czki porządkują karki w dwóch rzędach:

— treści niebezpieczne

— treści pożyteczne/niegroźne

Prowadzący omawia z uczestnikami jaki wpływ na życie ludzi mogą mieć niebezpieczne treści zawarte w sieci.

MATERIAŁY: karteczki z wypisanymi przykładami internetowych treści

ĆWICZENIE – znaki drogowe

Uczestnicy tworzą przesłania, które umieszczają na znakach drogowych (forma). Przesłania powinny zawierać treści związane z poprzednim ćwiczeniem – zatem np. może to być forma przestrogi przed niebezpiecznymi materiałami, stronami www.

EWALUACJA

Każdy z uczestników/czek otrzymuje od prowadzącego kartkę z rysunkiem przedstawiającym głowę, serce, ręce. Na każdej z kartek odpowiednio uczestnicy/czki wpisują swoje opinie:

- głowa – co zapamiętałam/łem, czego się nauczyłam/łem
- serce – co poczułam/łem, co przeżyłam/łem
- ręce – jak moją wiedzę mogę wykorzystać w praktyce

PODSUMOWANIE

Uczestniczki/cy wykonują wspólną pracę plastyczną na temat Internetu – praca ma stawić formę podsumowania zajęć, zatem powinna zawierać informacje, które uczestnicy zdobyli w czasie zajęć. Grupę można podzielić na kilka mniejszych zespołów

MATERIAŁY: duże kartki, farby

Opracowanie: Agnieszka Sikora

Współpraca: Katarzyna Reyes-Czechowicz

Scenariusz stanowi jeden z elementów programu „Nie daj się złapać w SIECI” realizowanego przez Fundację po DRUGIE jest współfinansowany ze środków **The Velux Foundations** w ramach programu „**Bezpieczne dzieciństwo**” Fundacji Dzieci Niczyje

Fundacja po DRUGIE, 2014

